

Nota nadesłana 7 grudnia 2017 r.

DOI 10.2883/amp.2017.18

Historia panaceum: między marzeniem a oszustwem, red. Walentyna Korpalska, Wojciech Ślusarczyk, Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera, Bydgoszcz 2016, ss. 280; ISBN: 978-83-943177-2-0.

W dniach 28-29 maja 2015 roku w Bydgoszczy odbyło się XXIV Sympozjum Historii Farmacji zatytułowane „Historia panaceum. Między marzeniem a oszustwem”, którego organizatorami były Zespół Sekcji Historii Farmacji Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego oraz Zakład Historii Medycyny i Pielęgniarstwa Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Efektem tego spotkania jest monografia pod redakcją Walentyny Korpalskiej i Wojciecha Ślusarskiego, na którą składają się dwadzieścia cztery rozdziały.

Otwierające książkę trzy teksty autorstwa A. Drygasa, A. Zemelki i J. Brzezińskiej mają charakter wprowadzający, prezentując historię pojęcia panaceum oraz ukazując zmienność jego pola semantycznego w zależności od kontekstu kulturowego i epoki historycznej. Pięć kolejnych rozdziałów, opracowanych przez filologów klasycznych, zostało poświęconych panaceom starożytności, pięć następnym, których autorami są zarówno neolatyniści, jak i historycy, wczesnej nowożytności, natomiast jedenaście, które napisali m.in. etnolodzy, lekarze, farmaceuci i etnolodzy, cudownym lekiem i terapiom dwóch ostatnich stuleci.

Autorzy reprezentujący różne tradycje i ośrodki badawcze podejmują kwestie uzdrawiającej mocy potraw (m.in. M. Kokoszko, Z. Rzeźnicka, K. Jagusiak), ziół i kwiatów (P. Wysokiński, J. Kossowski, A. Bywalec z zesp.) oraz surowców pochodzenia mineralnego i zwierzęcego (Z. Wolniak, I. Cecot, M. Sikorski, A. Ryś), głównie miodu (T. Dreikopel, L. Wdowiak). Omawiają także cudowne kuracje i *composita* stosowane w świecie antycznym (K. T. Witczak z zesp.) oraz państwach europejskich w XIX i XX wieku (J. Waliszewski, M. Urbanik, E. Rutkowska, M. Pająk z zesp., S. Koneiczna, S. Krukowska z zesp., T. Kokoszczyński). Co ciekawe, analizują również ramifikacje prawne dla funkcjonowania panaceów po 2000 roku (Z. Bukowski). Stąd, obok przedstawiania dziejów bezoarów, rogów jednorożca, czosnku czy ruty, czytelnicy otrzymują wnikliwe analizy przyczyn entuzjastycznego stosowania lewatyw po 1800 roku, szalbierstw reklamy farmaceutycznej czy popularności sterydoterapii.

Bogactwo i różnorodność zawartych w monografii treści sprawia, że może być ona interesującą lekturą nie tylko dla historyków medycyny i farmacji, lecz także dla wszystkich amatorów dziejów leku i rzekomo uniwersalnych substancji leczniczych.

(k.p.-f.)

